

Zenon Kulka

Zakład Badań nad Alkoholizmem i Toksykomaniami
Instytutu Psychiatrii i Neurologii

SOCJODEMOGRAFICZNE ASPEKTY UŻYWANIA PRZEZ MŁODZIEŻ WZIEWNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

(I etap badań - 1993 r.)

Wstęp

Równolegle do badań nad skutkami używania wziewnych substancji psychoaktywnych przez młodzież na ośrodkowy układ nerwowy (wyniki zamieszczono w poprzednim numerze „Alkoholizmu i Narkomanii” 2/16/94) ta sama grupa młodzieży była badana ankietą socjodemograficzną. Celem badań było uzyskanie informacji życiorysowych o przyczynach i kontynuowaniu wachania, sytuacji rodzinnej i środowiskowej oraz przebiegu nauki. Rozpoznanie uwarunkowań socjodemograficznych wachactwa było konieczne, gdyż zjawisko to w ostatnich latach w Polsce gwałtownie wzrosło, a wiedza w tym zakresie jak dotychczas jest bardzo fragmentaryczna. W Polsce nie prowadzono dotychczas badań tego problemu, a z uwagi na różnice socjokulturowe opieranie się na wynikach badań przeprowadzonych w USA i krajach Europy Zachodniej może prowadzić do błędnych wniosków i wadliwie ustawić przedsięwzięcia profilaktyczne. Literatura problemu została podana w poprzednim numerze „Alkoholizmu i Narkomanii” (2/16/94). Badania zostały przeprowadzone na zlecenie i z funduszy Biura ds. Narkomanii.

Materiał i metoda

Grupę badaną stanowiło 56 osób (54 chłopców i 2 dziewczynki) w wieku od 9 do 23 lat ($M = 15,7$, $SD = +2,5$), które z rozpoznaniem uzależnienia od lotnych substancji organicznych przebywały w 1993 roku w ośrodkach rehabilitacyjno-readaptacyjnych „Monaru” w Gdańsku i Łodzi, Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Brzezince i Wólce Przybojewskiej oraz Sanatorium SPZOZ w Garwolinie. Do badanej grupy weszły osoby, które nie używały innych substancji psychoaktywnych, a jedynie wziewne substancje organiczne (kleje, rozpuszczalniki) oraz u których nie stwierdzono w wywiadzie i badaniu lekarskim ciężałości umysłowej, urazów okołoporodowych, urazów czaszki z utratą przytomności oraz schorzeń somatycznych mogących w istotny sposób rzutować na funkcjonowanie w życiu i postępy w szkole. Do badań zastosowano specjalnie skonstruowaną ankietę socjodemograficzną zawierającą 55 pytań. Ze względu na to, że badania ankietowe zaplanowano na dwa lata, w pierwszym etapie badań w 1993 roku ograniczono się do podania liczebności i obliczenia procentów, które charakteryzują badaną grupę.

Wyniki

Wśród badanych było: do 14 lat 11 osób (19,6%), między 14 a 16 rokiem życia 24 osoby (42,9%), między 16 a 18 rokiem życia 14 osób (25,0%), a powyżej 18 roku życia 7 osób (12,5%) (tabela 1).

Tabela 1

Kategoria wieku	N	%
< 14 lat	11	19,6
<= 14 do < 16 lat	24	42,9
<= 16 do < 18 lat	14	25,0
>= 18 lat	7	12,5

Najwięcej osób - 27 (48,2%) pochodziło z dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców), 16 (28,6%) osób z miast średniej wielkości (od 20 do 100 tys. mieszkańców), a najmniej 13 (23,2%) z małych miast (do 20 tys. mieszkańców). Żaden z badanych nie pochodził ze wsi (tabela 2).

Tabela 2

Miejsce zamieszkania w zależności od wielkości miasta	N	%
do 20 tys. mieszkańców	13	23,3
od 20 do 100 tys. mieszk.	16	28,6
powyżej 100 tys. mieszk.	27	48,2

Najwięcej, bo 27 (48,2%) badanych mieszkało z rodzicami, 19 (33,9%) tylko z matką, 1 (1,8%) tylko z ojcem, 1 osoba (1,8%) mieszkała samodzielnie, 6 (10,7%) w domu dziecka, a 2 (3,6%) u rodziny zastępczej (tabela 3).

Tabela 3

Z kim aktualnie mieszka	N	%
sam	1	1,8
z rodzicami	27	48,2
z matką	19	33,9
z ojcem	1	1,8
w domu dziecka	6	10,7
inne	2	3,6

Ogromną większość badanych, bo 52 (92,9%) stanowili uczniowie, 1 osoba (1,8%) pracowała, 1 (1,8%) uczyła się i pracowała, a 2 (3,6%) nie uczyły się i nie pracowały (tabela 4).

Tabela 4

Charakter zajęcia	N	%
nie uczy się i nie pracuje	2	3,6
uczy się	52	92,9
pracuje	1	1,8
uczy się i pracuje	1	1,8

Wśród osób, które uczyły się, 43 (76,8%) uczęszczało do szkoły podstawowej, a 10 (17,9%) do szkół ponadpodstawowych, głównie zawodowych (tabela 5).

Tabela 5

Rodzaj szkoły	N	%
nie dotyczy	3	5,4
szkoła podstawowa	43	76,8
szkoła ponadpodstawowa	10	17,9

Większość badanych 38 (67,9%) przed szkołą chodziła do przedszkola (tabela 6),

Tabela 6

Chodził do przedszkola	N	%
nie	18	32,1
tak	38	67,9

a wszyscy z wyjątkiem jednej osoby 55 (98,2%) rozpoczęli naukę w I klasie w 7 roku życia (tabela 7).

Tabela 7

Poszedł do szkoły o czasie	N	%
tak	55	98,2
później o rok	1	1,8

U 13 (23,2%) osób problemy w nauce (utrata motywacji do nauki, waga-ry, powtarzanie klasy), pojawiły się przed 10 rokiem życia, u 30 (53,6%) między 10 a 13 rokiem życia, a u 11 (19,6%) po 13 roku życia. Tylko 2 (3,6%) nie miało żadnych problemów w nauce (tabela 8).

Tabela 8

Wiek wystąpienia problemów w nauce	N	%
nie wystąpiły	2	3,6
przed 10 rokiem życia	13	23,2
między 10 a 13 rokiem życia	30	53,6
powyżej 13 roku życia	11	19,6

Aż 48 (85,7%) badanych podało, że powtarzali klasy, w tym tylko 1 raz 22 (39,2%) osoby, dwa razy 16 (28,6%), a 3 razy i więcej 10 (17,9%) osób (tabela 9, 10).

Tabela 9

Powtarzał klasę	N	%
nie	8	14,3
tak	48	85,7

Tabela 10

Liczba powtarzania klas	N	%
nie powtarzał	8	14,3
powtarzał 1 raz	22	39,3
powtarzał 2 razy	16	28,6
powtarzał więcej niż 2 razy	10	17,9

Blisko połowa badanych 26 (46,1%) wychowywała się w niepełnej rodzinie, a 30 (53,6%) w pełnej rodzinie (tabela 11).

Tabela 11

Wychowywał się w pełnej rodzinie	N	%
nie	26	46,4
tak	30	53,6

Jako przyczynę wychowywania się w niepełnej rodzinie 20 (35,7%) badanych podało rozwód rodziców, a 11 (19,6%) zgon jednego z rodziców (tabela 12).

Tabela 12

Wychowywał się w niepełnej rodzinie ponieważ	N	%
zmarło jedno z rodziców	11	19,6
nie dotyczy	25	44,7
rozwidli się	20	35,7

Wśród badanych osób 9 (16,1%) miało mniej niż 7 lat, a 18 (32,1%) więcej niż 7 lat, gdy zostali sierotami lub gdy rodzice się rozwiedli (tabela 13).

Tabela 13

Rodzice rozwiedli się lub jedno z rodziców zmarło gdy miał lat	N	%
nie dotyczy, nie wie	29	51,8
mniej niż 7 lat	9	16,1
7 i więcej lat	18	32,1

W chwili badania 2 (3,6%) podały, że nie żyje matka, a 9 (16,1%), że ojciec nie żyje (tabela 14 i 15).

Tabela 14

Matka żyje	N	%
nie	2	3,6
tak	54	96,4

Tabela 15

Ojciec żyje	N	%
nie	9	16,1
tak	47	83,9

Jeżeli chodzi o wykształcenie rodziców to: wykształcenie podstawowe miało 23 (41,4%) matek i 22 (39,3%) ojców, ponadpodstawowe - zawodowe 15 (26,8%) matek i 27 (48,2%) ojców, a średnie 17 (30,4%) matek i 5 (8,9%) ojców (tabela 16 i 17).

Tabela 16

Wykształcenie matki	N	%
nie wiem, nie dotyczy	1	1,8
podstawowe	23	41,1
zawodowe	15	26,8
średnie	17	30,4

Tabela 17

Wykształcenie ojca	N	%
nie wiem, nie dotyczy	2	3,6
podstawowe	22	39,3
zawodowe	27	48,2
średnie	5	8,9

Pracownikami fizycznymi było 38 (67,9%) matek i 50 (89,3%) ojców, a pracownikami umysłowymi 16 (28,6%) matek i 4 (7,1%) ojców (tabela 18 i 19).

Tabela 18

Rodzaj pracy matki	N	%
nie wiem, nie dotyczy	2	3,6
pracownik fizyczny	38	67,9
pracownik umysłowy	16	28,6

Tabela 19

Rodzaj pracy ojca	N	%
nie wiem, nie dotyczy	2	3,6
pracownik fizyczny	50	89,3
pracownik umysłowy	4	7,1

Badane osoby podały, że nadużyło lub nadużywa alkoholu 11 (19,6%) matek i 34 (60,7%) ojców (tabela 20 i 21).

Tabela 20

Matka nadużywała lub nadużywa alkoholu	N	%
nie wiem, nie dotyczy	1	1,8
nie	44	78,6
tak	11	19,6

Tabela 21

Ojciec nadużywał lub nadużywa alkoholu	N	%
nie wiem, nie dotyczy	2	3,6
nie	20	35,7
tak	34	60,7

Natomiast jeśli chodzi o karalność rodziców (więzienie), to badane osoby podały, że w 3 (5,4%) przypadkach matki, a w 19 (33,9%) ojcowie byli karani więzieniem (tabela 22 i 23).

Tabela 22

Matka była karana więzieniem	N	%
nie wiem, nie dotyczy	1	1,8
nie	52	92,9
tak	3	5,4

Tabela 23

Ojciec był karany więzieniem	N	%
nie wiem, nie dotyczy	2	3,6
nie	35	62,5
tak	19	33,9

Ponad połowa 33 (58,9%) badanych podała, że życie rodziców było niezgodne (tabela 24).

Tabela 24

Pożycie rodziców było zgodne	N	%
nie wiem, nie dotyczy	7	12,5
nie	33	58,9
tak	16	28,6

Ocena warunków mieszkaniowych rodziny przedstawiała się następująco: jako dobre oceniło 24 (42,9%) osób, średnie 16 (28,6%), a jako złe 10 (17,9%). Sześć osób (10,7%) wychowywało się w domu dziecka (tabela 25).

Tabela 25

Ocena warunków mieszkaniowych rodziny	N	%
nie dotyczy (dom dziecka)	6	10,7
dobre	24	42,9
średnie	16	28,6
złe	10	17,9

Ocena warunków materialnych była: jako dobre oceniło 11 (19,6%) osób, jako średnie 21 (37,5%), a jako złe 18 (32,1%) badanych. Sześć osób (10,7%) wychowywało się w domu dziecka (tabela 26).

Tabela 26

Ocena sytuacji materialnej rodziny	N	%
nie dotyczy (dom dziecka)	6	10,7
dobra	11	19,6
średnia	21	37,5
zła	18	32,1

Wśród badanych 4 (7,1%) było jedynakami, 21 (37,5%) miało brata lub siostrę, 13 (23,2%) dwoje rodzeństwa, a 18 (32,1%) troje i więcej rodzeństwa (tabela 27).

Tabela 27

Rodzeństwo	N	%
nie ma	4	7,1
brat lub siostra	21	37,5
dwoje rodzeństwa	13	23,2
troje lub więcej rodzeństwa	18	32,1

Jeśli chodzi o starszeństwo wśród rodzeństwa, to 4 (7,1%) badanych to jedynacy, najstarszymi z rodzeństwa było 21 (37,5%) badanych, średnimi 20 (35,7%), a najmłodszymi 11 (19,6%) (tabela 28).

Tabela 28

Którym jest dzieckiem z kolei	N	%
jedynak	4	7,1
najstarszy	21	37,5
średni	20	35,7
najmłodszy	11	19,6

Z informacji od badanych wynikało, że 45 (80,4%) rozwijało się prawidłowo we wczesnym dzieciństwie, a 11 (19,6%) nie potrafiło dać jednoznacznej odpowiedzi (tabela 29).

Tabela 29

Rozwijał się we wczesnym dzieciństwie prawidłowo	N	%
nie wiem	11	19,6
tak	45	80,4

Natomiast połowa badanych 28 (50%) podała, że w dzieciństwie miała objawy nerwicowe, w tym 5 (8,9%) jąkało się, 14 (25,0%) moczyło się, a u 14 (25,0%) występowały także inne objawy nerwicowe (tabela 30, 31, 32 i 33).

Tabela 30

We wczesnym dzieciństwie miał objawy nerwicowe	N	%
nie	28	50,0
tak	28	50,0

Tabela 31

Jąkał się	N	%
nie	51	91,9
tak	5	8,9

Tabela 32

Moczył się	N	%
nie	42	75,0
tak	14	25,0

Tabela 33

Inne objawy nerwicowe	N	%
nie	42	75,0
tak	14	25,0

U 10 (17,9%) badanych problemy wychowawcze wystąpiły przed 10 rokiem życia, u 32 (57,1%) między 10 a 13 rokiem życia, a u 14 (25,0%) po ukończeniu 13 roku życia (tabela 34).

Tabela 34

Wiek wystąpienia problemów wychowawczych	N	%
przed 10 rokiem życia	10	17,9
między 10 a 13 rokiem życia	32	57,1
powyżej 13 roku życia	14	25,0

Spośród wszystkich badanych 24 (42,9%) osób często (3 i więcej razy) uciekało z domu, 13 (23,2%) rzadko (1 lub 2 razy), a 19 (33,9%) podało, że nigdy nie uciekało z domu (tabela 35).

Tabela 35

Ucieczki z domu	N	%
nie uciekał	19	33,9
rzadko (1-2 razy)	13	23,2
często (3 i więcej razy)	24	42,9

Z powodu kradzieży, włamań itp., aż 38 (67,9%) miało za sobą konflikty z prawem (tabela 36).

Tabela 36

Miał konflikty z prawem	N	%
nie	18	32,1
tak	38	67,9

Z powodu objawów nerwicowych, kłopotów wychowawczych, lub wąchania 41 (73,2%) badanych korzystało z porad psychologów lub psychiatrów przed przyjęciem do ośrodka rehabilitacyjnego (tabela 37 i 38).

Tabela 37

Korzystał z porad psychologa lub psychiatry	N	%
nie	15	26,8
tak	41	73,2

Tabela 38

Kto spowodował wizytę u psychologa lub psychiatry	N	%
nie dotyczy	10	17,9
rodzice	26	46,4
szkoła	17	30,4
policja, sąd	3	5,4

Aż 49 (87,5%) badanych podało, że paliło lub pali nałogowo papierosy, z tego 13 osób (23,2%) zaczęło palić przed 10 rokiem życia, 26 (46,4%) między 10 a 13 rokiem życia, a 10 (17,9%) po ukończeniu 13 roku życia (tabela 39 i 40).

Tabela 39

Czy palił lub pali nałogowo papierosy	N	%
nie	7	12,5
tak	49	87,5

Tabela 40

Wiek gdy zaczął palić papierosy	N	%
nie palił	7	12,5
przed 10 rokiem życia	13	23,2
między 10 a 13 rokiem życia	26	46,4
powyżej 13 roku życia	10	17,9

Jeśli chodzi o używanie alkoholu, to spośród badanych osób 13 (23,2%) podało, że w ogóle nie pije alkoholu, że pije rzadko i mało 22 (39,3%), 14 (25,0%) rzadko i w ilościach umiarkowanych, a często i w większych ilościach 7 (12,5%) - (tabela 41).

Tabela 41

Czy pije alkohol	N	%
nie	13	23,2
bardzo rzadko i mało	22	39,3
rzadko w ilościach umiarkowanych	14	25,0
często i w większych ilościach	7	12,5

Tylko 14 (25,0%) badanych podało, że nigdy nie byli pijani, 2 (3,6%), że gdy upili się po raz pierwszy mieli mniej niż 10 lat, 18 (32,1%), że stało się to między 10 a 13 rokiem życia, a 22 (39,3%) gdy mieli ukończone 13 lat (tabela 42).

Tabela 42

Wiek gdy pierwszy raz się upił alkoholem	N	%
nigdy się nie upił	14	25,0
przed 10 rokiem życia	2	3,6
między 10 a 13 rokiem życia	18	32,1
powyżej 13 roku życia	22	39,3

Z 56 badanych 28 (50,0%) wachało kleje, 9 (16,1%) rozpuszczalniki, a 19 (33,9%) zarówno kleje jak i rozpuszczalniki (tabela 43).

Tabela 43

Rodzaj wachanej substancji	N	%
klej	28	50,0
klej i rozpuszczalnik	19	33,9
rozpuszczalnik	9	16,1

Przed 10 rokiem życia zaczęły wachać 4 (7,1%) osoby, między 10 a 13 rokiem życia 17 (30,4%), między 13 a 16 rokiem życia 31 (55,4%), a 4 (7,1%) gdy miały ukończone 16 lat (tabela 44).

Tabela 44

Wiek kiedy zaczął wachać	N	%
przed 10 rokiem życia	4	7,1
między 10 a 13 rokiem życia	17	30,4
między 13 a 16 rokiem życia	31	55,4
powyżej 16 roku życia	4	7,1

W czasie gdy zaczynali wachać, tylko 18 (32,1%) miało świadomość, że wachanie jest szkodliwe (tabela 45).

Tabela 45

Od samego początku wiedział, że wążanie jest szkodliwe	N	%
nie	38	67,9
tak	18	32,1

Badani podawali następujące powody, dla których zaczęli wążać: 34 (60,7%) podało, że z ciekawości, 18 (32,1%) gdyż chcieli być akceptowani przez grupę rówieśników-wążaczy, a 4 (7,1%) jako powód podało problem w domu lub w szkole (tabela 46).

Tabela 46

Zaczął wążać ponieważ	N	%
z ciekawości	34	60,7
chciał być akceptowany przez grupę	18	32,1
chciał uciec od problemów	4	7,1

Jeśli chodzi o staż wążania, to krócej niż 1 rok wążało 14 (25,0%) osób, 20 (35,7%) osób wążało od 1 do 2 lat, a powyżej 2 lat 22 (39,3%) (tabela 47).

Tabela 47

Staż wążania	N	%
mniej niż 1 rok	14	25,0
od 1 do 2 lat	20	35,7
powyżej 2 lat	22	39,3

Wążanie grupowe uprawiali prawie wszyscy z wyjątkiem jednej osoby, a do wążania również w samotności przyznało się 31 (55,4%) osób (tabela 48 i 49).

Tabela 48

Wążanie w grupie	N	%
nie	1	1,8
tak	55	98,2

Tabela 49

Wąchał również sam	N	%
nie	25	44,6
tak	31	55,4

Tylko 7 (12,5%) osób podało, że oprócz nich wącha również któreś z rodzeństwa (tabela 50).

Tabela 50

Któreś z rodzeństwa wącha lotne substancje organiczne	N	%
nie wiem, nie dotyczy	4	7,1
nie	45	80,4
tak	7	12,5

O szkodliwości wąchania 13 (23,2%) badanych dowiedziało się samodzielnie (ulotki, etykiety, prasa, radio, telewizja), od rodziców 12 (21,4%), od kolegów 20 (35,7%), a od pracowników służb publicznych (szkoła, służba zdrowia, policja) 11 (19,6%) osób (tabela 51).

Tabela 51

Od kogo się dowiedział, że wąchanie może szkodzić	N	%
sam (TV, prasa, ulotki, etykiety)	13	23,2
od rodziców	12	21,4
od kolegów	20	35,7
od pracowników służb publicznych (służba zdrowia, policja)	11	19,6

Wszyscy wąchacze podawali, że podczas seansu wąchania czuli się zamroczeni, 54 (96,4%) osób miało halucynacje wzrokowe, a 34 (60,7%) również halucynacje słuchowe (tabela 52, 53, 54).

Tabela 52

W trakcie wąchania czuł się zamroczony	N	%
nie	0	0
tak	56	100,0

Tabela 53

W trakcie wężania miał halucynacje wzrokowe	N	%
nie	2	3,6
tak	54	96,4

Tabela 54

W trakcie wężania miał halucynacje słuchowe	N	%
nie	22	39,3
tak	34	60,7

Po kilkunastu seansach wężania zrezygnowało 4 (7,1%) badanych (głównie z powodu nudności, wymiotów, bólów i zawrotów głowy), 6 (10,7%) kontynuowało wężanie, gdyż nie chcieli lub nie mogli wyłączyć się z grupy, 25 (44%) chętnie kontynuowało wężanie, gdyż sprawiało im to przyjemność, a 21 (37,5%) musiało, gdyż odczuwało potrzebę psychiczną (tabela 55).

Tabela 55

Kontynuował wężanie ponieważ	N	%
zrezygnował po kilku seansach	4	7,1
chciał być akceptowany przez kolegów	6	10,7
sprawiało mu to przyjemność	25	44,6
odczuwał potrzebę psychiczną	21	37,5

Omówienie wyników

Do ośrodków rehabilitacyjno-readaptacyjnych trafiają przeważnie chłopcy będący głównie uczniami ostatnich klas szkoły podstawowej i zasadniczych szkół zawodowych. Połowa pochodziła z dużych miast, a po około jednej czwartej z miast małych i średniej wielkości. Blisko 90% osób było repetentami, w tym połowa wielokrotnymi, a u większości problemy w nauce zaczynały się między 10 a 13 rokiem życia (głównie IV i V klasa szkoły podstawowej).

W podobnym wieku zaczynały się problemy wychowawcze, a w chwili badania, aż dwie trzecie badanych miała za sobą konflikty z prawem, głównie kradzieże i włamania. Mimo to tylko jedna trzecia oceniła status mate-

rialny swojej rodziny jako zły, a mieszkaniowy jedna piąta. Prawie wszyscy przyznali, że byli lub są nałogowymi palaczami tytoniu, a jedna trzecia wykazywała skłonności do nadużywania alkoholu. U połowy badanych w dzieciństwie występowały objawy nerwicowe, głównie jąkanie i moczenie.

Status społeczny rodziców był stosunkowo niski, w większości rodzice posiadali wykształcenie podstawowe bądź zawodowe i byli pracownikami fizycznymi. Dwie trzecie ojców i jedna piąta matek nadużywała alkoholu, który to był główną przyczyną rozwodów rodziców (u jednej trzeciej badanych) i niezgodnego pożycia rodziców (u ponad połowy badanych). Obrazu rodziny dopełnia fakt, iż jedna trzecia ojców miała za sobą pobyty w więzieniu. Nie jest więc zaskoczeniem, że dwie trzecie osób badanych miała za sobą ucieczki z domu.

Blisko jedna trzecia badanych zaczynała wachać między 10 a 13 rokiem życia, a ponad połowa między 13 a 16 rokiem życia. Trzy czwarte miało staż wachania dłuższy niż rok, a ponad jedna trzecia badanych wachała 2 i więcej lat.

Najczęściej badani podawali, że powodem, iż zaczęli wachać była ciekawość (blisko dwie trzecie), następnie potrzeba akceptacji przez grupę rówieśników (jedna trzecia) i tylko nieliczni (4 osoby) ucieczkę od problemów w szkole i rodzinie.

Informację o szkodliwości wachania zdobywali - od kolegów wachaczy lub sami (z etykiet, ulotek, radia i TV) oraz od rodziców. Jedynie 11 badanych podało, iż dowiedzieli się o szkodliwości wachania od pracowników służb publicznych (nauczycieli, lekarzy, policjantów). Mimo posiadanej wiedzy o szkodliwości wachania 80% osób wachało nadal, gdyż doznania w trakcie wachania uważali za przyjemne lub odczuwali przymus psychiczny.

Te przyjemne doznania, to zamroczenia (określane jako „raush”, „odlot” itp.) oraz halucynacje wzrokowe („filmy”) i słuchowe („głosy”).

Największą popularnością wśród wachaczy cieszą się różnego rodzaju kleje (połowa badanych); jedna trzecia używała zamiennie klejów i rozpuszczalników, a tylko 9 osób wdychało rozpuszczalniki.

Podsumowanie

Przy pomoc ankiety socjodemograficznej zbadano 56 osób, głównie chłopców w przedziale wieku od 13 do 17 lat, którzy z powodu wachania

lotnych substancji organicznych - klejów i rozpuszczalników, przebywali w ośrodkach rehabilitacyjno-readaptacyjnych.

Większość badanych miała za sobą co najmniej roczny staż wążania, pochodziła głównie z miast średniej lub dużej wielkości, uczęszczała do ostatnich klas szkoły podstawowej lub szkół zawodowych, w których potwarzała po kilka razy klasy oraz miała za sobą liczne konflikty z prawem: ucieczki z domu, kradzieże, włamania.

U większości badanych w dzieciństwie występowały objawy nerwicowe, moczenie nocne, jąkanie, lęki i nadpobudliwość. Najczęściej wychowywali się w niepełnych rodzinach (rodzice byli rozwiedzeni). Ich status materialny i społeczny był niski, rodzice (głównie ojcowie) nadużywali alkoholu i nierzadko mieli za sobą pobyty w więzieniu.

Jako główne przyczyny sięgnięcia po kleje i rozpuszczalniki badani podawali: ciekawość i chęć doznania niezwykłych wrażeń oraz potrzebę akceptacji przez grupę rówieśników, natomiast kontynuowania wążania - przyjemne doznania psychiczne, w tym zamroczenie (raush), halucynacje wzrokowe (filmy) i słuchowe (głosy), a później potrzebę psychiczną.

Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że wążacze w Polsce rekrutują się głównie z biednych, rozbitych i często patologicznych rodzin.

Mimo stosunkowo niewielkiej liczebności badanej grupy (badania będą kontynuowane w 1994 roku) można pokusić się o wyciągnięcie wniosku, iż przyczyną wążania przez młodzież, poza charakterystyczną dla wieku ciekawością i potrzebą poznawczą jest ucieczka od problemów w domu i w szkole. Wążanie daje im chwilowe i złudne oderwanie się od przykrej rzeczywistości, lecz w efekcie prowadzi do uzależnienia psychicznego, pogłębia problemy i często powoduje wchodzenie w kolizję z prawem.

Zenon Kulka

Social and Demographic Aspects of Psychoactive Substances Sniffing by Youth. The Results of the Questionnaire Inquiry. (The first stage of examination - 1993).

Summary

The questionnaire based enquiry focusing on social and demographic issues had been conducted, covering 56 teenagers who stayed at rehabilita-

tion and re-adaptation centers due to sniffing of lotion organic solvents and glues.

The enquired group consisted predominantly of boys of 13 through 17 years of age. Most of the inquired individuals had, at least, one year sniffing experience.

Most of them came from medium and big size cities.

They attended last grades of primary or vocational schools, and repeated grades for several times.

Most of them entered numerous conflicts with the law for mugging, thefts and vagrancy.

They were brought up in single parent families, where the parents were divorced. The material status of their families was low. Parents, mostly fathers, abused alcohol and had criminal records. Symptoms of neurosis, stammering, anxieties, over-emotionality and enuresis were observed at most of them.

The main initial reason for taking glues and organic solvents were curiosity and the desire to experience unique sensations as well as the need to be accepted by the peer-group. The sniffing was continued for the reason of pleasing psychic sensations; roush, visual hallucinations (movies) and acoustic illusions (voices) and the psychic necessity in the later phase.

The study revealed that in Poland, sniffers come mainly from poor, broken and frequently pathological family environment.

Despite the relatively small number of studied cases (the study will be continued over 1994) one may formulate the following conclusion; The youth sniffing, apart from the typical for this stage of individual development drive to satisfy curiosity and learning needs, constitutes the run away from the school and home related problems. Sniffing provides them with temporary and delusive relief from the indigent reality, at the same time leads to psychic dependency, magnifies problems and generates conflicts with the law.

Key words: youth sniffers, lotion organic solvents and glue.